

Образложење Жирија за доделу награде „Десанка Максимовић“
за 2017. годину

„... погледај горе, погледај горе, погледај горе –
твоја судбина више није твоја судбина.“

(М. Ненадић, „Песма о добрим темељима“)

“Ja sam andeo očajanja” (Hajner Miler).

Жири за доделу награде „Десанка Максимовић“ Задужбине „Десанка Максимовић“ за 2017. годину у саставу: Мирослав Максимовић, проф. др Валентина Питулић, мр Јован Пејчић, др Светлана Шеатовић и проф. др Бошко Сувајцић, председник жирија, донео је једногласну одлуку да награду „Десанка Максимовић“ Задужбине „Десанка Максимовић“ за свеукупни допринос српској поезији за 2017. годину додели песнику Милану Ненадићу.

Милан Ненадић је рођен 1947. године у Грковцима код (Босанског) Грахова. Студирао је југословенске књижевности и савремени српскохрватски језик на Филозофском факултету у Сарајеву. Од 1974. године је у Београду, од 1984. у Зрењанину, а од 1998. живи у Новом Саду. Осим поезије, пише књижевну критику, есеје и преводе.

Објавио је књиге песама: *Стефанос* (1971), *Нови стефанос* (1974), *Општи одар* (1978), *Усамљена историја* (1979), *Осветна маска* (1981), *Песме* (1984), *Књига четворице* (1985), *Општи одар и друге песме* (1985), *Вриснула је мајка – песме са Илеаном Урсу* (1985), *Почињем да бирам* (1988), *Изабране песме – избор и предговор Никола Кољевић* (1989), *Дрхтање у своду* (1988), *Венац за Гаврила* (1991), *Уточиште* (1994), *Венац за Гаврила – библиофилско издање* (1996), *Угрушак* (1997), *Општи одар и нове песме* (2000), *Дивљи Бог Балкана* (2003), *Горко изобиље* (2008) и др.

Са Илеаном Урсу препевао је с румунског на српски језик књигу изабраних стихова Михаја Еминескуа, под насловом *Светлоноша* (1995), и *Вечерник и писма* (2000).

Милан Ненадић је добитник више значајних признања и награда: Печата вароши сремскокарловачке, Дучићеве награде, награде „Милан Ракић“ Удружења књижевника Србије, награде Универзитетске ријечи за књигу године, Змајеве награде, Кочићевог пера, награде „Бранко Ћопић“ САНУ, годишње награде Савеза књижевника Румуније, награде „Лаза Костић“ и др.

Милан Ненадић је богомдани песник. Редак је пример песника стилски тако избрушеног и дотераног израза у савременој српској поезији. Истанчан мајстор везаног стиха, артифицијелни чувар традиције. Мајстор заната. Где год да је градио, дубоко је засецао, темељно клесао, мајсторски цизелирао. Ненадић пише из горког обиља личног удеса, дивљег канона историјског искуства, звездарних образаца светске и националне поезије.

Милан Ненадић је све друго само не скрушени ходочасник стиха. Његова поезија је еруптивна, силовита, дивља. Ненадић је покајнички хулитељ канона. Богохулни верник и раскошни патник. Поникао из трозвучја митског, историјског и националног, утројен у породичном, завичајном и личном.

Бол је средишње име Ненадићеве поезије. У различитим регистрима, од најнижег, клетвено-псовачког исказа до психолошко-етичког рафинмана у функцији преиспитивања смисла човекова постојања. Од ситносопственичке бриге над властитим стихом до величанствене трагедије сопства. Готово као ендем, бол се шири свим слојевима структуре, свим тематским круговима, свим версификацијским и стилско-језичким валерима и песничким сликама, сведоци смо, маестралног вишедеценијског певања овог, по много чему уклетог, понорног песника.

Читајући поезију Милана Ненадића, пред нама искрсавају најскупље и најсветлије епске и лирске опорукe његових духовних предака и савременика: Вишњића, Његоша, Лазе Костића, Вука, Бранка, Змаја, Миљковића, Бране Петровића, Рајка Петрова Нога и др.

Брига за судбину нација који нестаје, који се осипа, урушава и поништава откидајући крвљу стечену својевину од самога себе, који прождире своју националну супстанцу, као сопствени накот, једна је од основних линија овог певања. Од *Осветне маске*, у слободном стиху, до изванредног сонетног *Венца за Гаврила*.

Поезија Милана Ненадића поезија је јецаја и вриска. Опора, тужбаличка, тешка другима и себи самој. Неће нас зачудити то што су најфреквентније лексеме ове поезије *врисак, освета, вук, куришум, глад, бол*, а главни њен атрибут *ускочки*. Ускочки циклус судбине, у коме се песник обрео, наслеђем предака, међу љутим Крајишницима и несмиреницима на вечито голој и врлетној крајини живота, језика, нације, Бога, традиције: „У детињству нисам много знао, / А немир је био много већи, / Несвесно сам на вас подсећао / И хтео се баш тога одрећи. („Ускочка песма“).

Ненадићев песнички свет је свет са границе. У њему „јесен таложи лишће на летње рукописе“ („Моја песма“). Гасе се и затиру огњишта, у успоменама. Свет је на путу. У егзилу, у избеглиштву. У одласку: „Бацам земље преко жара, / Сипам воде. / Дошло време, кућо стара: / Да се оде“ („Да се оде“).

Са деценијама несрећа и ратова крајем 20. века овај српски „анђео очајања“ пева све више о земљи које је све мање. Од Грахова остаје „мртво слово“ („Босанско Грахово“). Потиру се и бришу границе земље, језика, историје. „Ових људи и земље ове“ („Камење, трње, осињаци“). Границе човековог крика. Вапаја. Јецјаја који се може допевати једино тужбалицом. И дотужити песмом.

Ненадић зна: „Тајна Речи тајна је света“ („Дневно светло“). Макар се том речју оглашавао и ужас, из свих перспектива („из свих дубина/ осећам да ме ужас гледа“). Његов стих се креће од ефектног афоризма („Из човека, кроз пакао жене – / Дошао сам до оваквог мене“ – „Модре електроде“) до сложеног философско-психолошког ламента над удесом човекова постојања.

Ненадићев ђаво је кочоперан, „млад изнова“. Ђаво у материји, пропадљивој, несветој, у чулној материјалности. У пресној ситости духа. У „лудој кући“ историје, профане забаве, јефтиног живота.

Шта хоће овај нескрушени ходочасник стиха?! Ништа велико. Да се домогне севера, да макне међу своје. Тај вапај за праелементима, за детињством света, у личној сфери певања, маестрално се оваплотио у „Писму кћери“, или пак „Писму сину“, једној од најличнијих и најуниверзалнијих песама мајстора (ди)стиха: „Хладне су ми руке, празне, одузете – / А тако бих те загрио, дете.“

Узрастање поезије је поништавање песника. Можда нико у савременој српској поезији није до те мере поништио себе како би пропевао тмолем мелодијом ка-

кве нема равне. Тај антрополошки песимизам, то стално кључање у отворени живац бола у нихилистичком поимању човековог посланства у свету и животу, мало где је тако запаћен као код Милана Ненадића: „Ево гуке коју зовем лице, / Ево срца, ево пепелишта, /Ево главе – празне звездарнице, / Ево мене, ево страшног ништа“ („Празна звездарница“).

Награду „Десанка Максимовић“ за 2017. годину добио је, уверени смо у то, велики песник. Песник који своју државу, и војску и поданике, и свој кинески зид, и своје дворске луде, и витке хртове, носи „у лудој глави“. И све дотле док буде такве војске, и поданика, и зидова, и дворских луда, и витких хртова, биће и поезије, и то од оне врсте у којој ће песник, макар и улудо, тежити да се домогне свога севера, свог доба невиности и чистоте, да макне међу своје. А наградом „Десанка Максимовић“, Милан Ненадић је доиста макао међу своје: највеће савремене песнике српског језика и писма.

У Београду, 08.05. 2017.

Председник Жирија

Проф. др Бошко Сувајдић